

DAGSINS MEINING

Valaverk

Í gjár kom út bók um listamannin Trónd Patursson eftir danska listasavnsvørðin Finn Termann Frederiksen. Bókin, eitt satt valaverk, er tann fyrsta royndin at geva eina samanfatandi mynd av listarligu avrikunum hjá Tróndi. Bókin fylgir, sum tikið verður til í fororðunum, listarligu menning Tróndar frá fyrstu royndunum við málningum og høggmýndum til tey verk, ið hann skapar í dag. Høvundin leggur doyin á at seta listamannin inn í eitt føroyskt menningarhøpi og at vísa á hansara viðurskifti við altjóða listaumhvørvið. Í hesum sambandi er eitt aðalmál við bókini at finna fram til listamannsins listarligu mál og miðlar eins og til hansara lívs- og náttúrufatan og til tey átrúnaðarligu virði, ið mynda støðið undir list hansara.

Bókin um Trónda Patursson er ein mentanarlig stórending, sum prógvar, at Tróndur er listamaður á høgum altjóða støði. Tróndur er avgjørt høgt í metum bæði sum málari og sum myndhøggari. Hann er gitin fyri sínar glasmálningar og síni kosmisku rúm, har hann arbeiðir við glasmálningum og spegilstøkni. Tróndur er, sum víst verður á í bókini, eitt av høvuðsnavnum í tí endurnyggejan av føroyskari list, ið byrjaði við Ingólvi av Reyni. Hann hevur sostatt ein týðandi lut í menningini av føroyskari nútíðarlist.

Men bókin er ikki bert ein lýsing av Tróndar listarligu starvsleið. Hon fevnir um hansara lívssøgu: Hesir partar ikki minni áhugaverdir, við tað at teir geva lesaranum eina mynd av einum sonnum ævintýrara, ið ikki minni sjeý ferðir hevur verið á ferðum um øll heimsins høv við gítina ævintýraranum Tim Severin. Men bókin er annað og meira enn ein bók um Trónda, hansara list og lívsleið. Hon er enn eitt dømi um ta menning og tann gróður, ið er innan alt, sum eitur føroyska myndlist. Henda listagrein er rokkin altjóða støði eins og tónlistin og bókmentir okkara. Listafólkinu eru eitt og ítróttafólkið okkara bestu ambassadorar úti í heimi, og vit hava allar góðar grundir til at vera fegin um og errin av hesum fólki. Tey eru landi og fólki til miklan heiður. Tillukku.

Sosialurin

Sosialurin

Sosialurin
Stovnaður: 1927
Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller
jan@sosialurin.fo
Blaðstjóri: Eiríkur Lindenskov
eirku@sosialurin.fo
Figgarleiðari: Jákup Mørk
jakkup@sosialurin.fo

Marknaðardeild: lýsing@sosialurin.fo
Jonhard Hammer jonhard@sosialurin.fo
Finnbjörg Nattestad
finnbjorg@sosialurin.fo
Durita Simonsen durita@sosialurin.fo

Blaðfólk:
Áki Bertholdsen aki@sosialurin.fo
Eyðun Klakstein eydum@sosialurin.fo
Edvard Joensen edvard@sosialurin.fo
Heri á Rógvi heri@sosialurin.fo
Ingrid Bjarnastein ingrid@sosialurin.fo
Vilmund Jacobsen vilmund@sosialurin.fo
Solby Eliassen solby@sosialurin.fo
Dagfinn Olsen dagfinn@sosialurin.fo
Ingi Rasmussen ingi@sosialurin.fo
Magnus Gunnarsson maggi@sosialurin.fo

Ítróttur:
Jákup Mørk jakup@sosialurin.fo

Myndamenn:
Álvur Haraldsen alvur@sosialurin.fo
Jens Kristian Vang jensk@sosialurin.fo

Sosialurin í Norðoyggjum:
Postsmoga 231
Nólsoyar Pálsgøta 1, 700 Klaksvík
tel. 458686 fax 458687
e-post: klaksvik@sosialurin.fo
Sosialurin í Suðuroy:
tel. 375364 fax 375464
tel. 220727
e-post: aki@sosialurin.fo
e-post: dagfinn@sosialurin.fo
Sosialurin í Vágum:
360 Sandavágur
tel. 333820, 220507 fax 333720
e-post: edvard@sosialurin.fo
e-post: vager@sosialurin.fo

VIÐMERKINGAR

Lógin má vera eins báðar vegir

– skulu kommunur gjalda fyri væntandi barnaansing, so má landið eisini gjalda fyri væntandi ansing av teim eldru

Jan Danielsen

Enn einaferð eru vit vitni til, at Føroya Løgting ger lógarbroytingar, sum kosta kommununum pengar, mitt í einum roknskaparári. Tá so figgarætlanin hjá kommunum ikki verður yvirhildin, færr kommunan eina átalu fyri tað.

Hoyrði í tíðindunum í

áðni at Føroya Løgting nú hevur samtykt við 3. viðgerð, at kommununar skulu gjalda fyri væntandi barnaansing, tí hetta økið nú er lagt út til kommununar.

Um hetta verður lagið framyvir, so eru kommununar og kommunufeløginu noydd til alt fyri eitt at forða landinun á at leggja fleiri økir út til kommununar.

Lógin má virka líka báð-ar vegir: Skulu kommunur-nar fáa rokning fyri vænt-andi barnaansing frá land-inum, so má landið fáa rokning frá kommunum fyri tann partin av eldra-róktini, sum landið ikki er maður fyri at rokja – og tann parturin er rættuliga stódur.

Eftir kanning av dálking-arstöðuni kring brennistøð-imar staðfesti Heilsufroði-liga Starvsstovan at dioxin-nøgdin í seyði var væl størri her í mun til í økjum langt burturi frá brenni-støðunum. Úrslitið bleiv at

Starvsstovan setti krøv um uppsetan av filtrum til reinskan av roykinum og at hesi skulu verða sett upp innan ávísra freist.

Føroya Nátturuverndarfelag skipaði fyri Orku- og Umhvørvisráðstevnu í Norðurlandahúsinum 2 og 3 mai har verandi støða bleiv gjølliga lýst av føroyskum luttakarum umboðandi SEV, Heilsufroðiligu Starvs-stovuna, IRF, o.ø. og inn-bodnir utlendingar hvør við sínari sergrein innan vind-orku, sólarorku, brennikyknur og biogassskipanir vistu á hvussu gongdin var aðrar staðir. Íslendingar høvdu umboð frá Altinginum og felagið VistOrka segði okk-um frá teirra ætlanum inn-an geotermiska orku og framleiðslu av brenniev-ninum vetni til flutning á landi og sjógvi. Ráðstevnan kundi m.a. staðfesta at SEV nú hevði tikið til eftirtektar av vindorka eisini var ein møguleiki heri hjá okkum.

Í summar kom fram at Tórshavnar Skipasmíðja hevði útlát av tungmetallum, ið m.a. stavaðu frá skips-málingini, og at afturvend-andi oljúdálkan av vánni var ein stórur trupulleiki.

Silaveiðufelagið hevur vakíð eyga vit umstöðunum i og kring votnini við Leynar og í Saksun, og kærdi bónd-an í Leynum fyri friðingar-nevndina tá grevstur var framdur fram við ánni, ið rennur úr Leynavatni. Stað-fest var at hetta ikki kundi góðtakast sambart friðingini av økinum og at viðurskiftini

jeg så må sige, lånt tid, kan disse retrospektive drømme være såvel plage som velsignelse. Vi vil dvæle ved velsignelsen. På Fær-øerne er det således, at når barndommen er vel over-stået, og ungdommen med forsigtigthed aner tilværel-sens alvor, får den en langsom, snigende karakter af indestængthed, og ud vil den, ungdommen, ud over de høje fjelde, over det sortladne hav. Mange unge begynder deres livsgerning ude på havet, og atter mange "fara niður", hvilket er synonymt med at rejse til Danmark til skolegang og faglig og boglig uddan-nelse.

Her i Regensen eller "å Garði", som det hedder i den færøske studenter-verden, er mange færingar blevet beåndet med færøsk, dansk, europeisk kultur, og flere af dem har sat dybe spor i humanismens og kulturens verden, de har mejslet sig fast i bevidst-heden ikke blot på Fær-øerne og Danmark, men viden om i verden, hvor europæisk kultur har vundet indpas. Vi kan her nævne nogle af dem: Jacob

Komin á røðarapallin varð eg varur við, at eg hevði gloymt foroyingar skulu vara sálina, tí eingin friðardúgva kann trivast hjá teimum, ið lúgva. Um hetta eri eg sannfórður meira enn nakrantíð. Orðatakið: Hann er sekur, ið at sær tekur, er viðhvørt beinrakíð.

Hoyrði í gjár, at annar av okkara fólkatingslimum skal halda flaggdagsrøðu á Regensinum í Keypmanna-havn - á dons-kum.

Pætur tagdi og stardi eina góða lotu: - Tú, Malan,

Kære tilhørere. Nostalgiske drømme formerer sig i takt med alderen. Har man passeret støvets år og lever på, om

Framhald á næstu síðu

Lýsingar					
Freistir:	Tekstlýsingar	Størri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir	
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12	
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12	
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12	
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12	
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12	
Størri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettú freistir.					
Framhjápláss má umbíðjast í góðari tíð.					
Stødd:					
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.					
Innsent tilfar					
Fult navn skal vera undir innsendum tilfari. Innsendar greinar, har blaðleiðsi-lan ikki er kunnað um bústað og telefonnummar, verða ikki settar í blaðið.					

Ársfrágreiðing 2002-2003

Føroya Náttúruverndar-felag – FNU

Kári Thomsen, formaður:

skuldu setast aftur í uppruna stand.

Landsstýrið tók avgerð at seta á stovn Agenda 21-skrivstovu, ið skuldi vera ráðgevi hjá kommununum. Fleiri kommunur søgdu seg vilja hysa skrivstovuni, ið ikki er sett á stovn enn, mest vegna innanhýsis klandur um hvar henda skal verða.

Annar ST- fundurin um fátækradømi og burðardygga menning varð hildin í Jo-hannesburg og vóru Føroyar umboðað sum partur av donsku sendinevndini.

Úrslitið var heldur soltið einamest tí m.o. USA ikki vildi ganga krøvunum um minking av vakstrarhús-gassum á møtti, og somu-leiðis máttu vit herheima staðfesta at landsstýrið

heldur ikki vildi taka undir við Kyoto-iskoyttissáttmál-anum við grundgevingini at vit ikki kendu dálkingar-støðuna.

Kanning bleiv síðan sett í verk og visti úrslitið, at vit í 1995 løgu triðiovast á listan-um fyri útlát av vakstrarhús-gassum. Mikíð rumbul er íkomið av hesi vána støðu, og enn hevur landsstýrið so ikki lagt fram nakað miðvist, ið kann minka um dálkingar-nøgðina. Sambært Kyoto-avtaluni skulu vit minka okkara part við 5% intil 2012 grundað á útlátið í 1990.

Hildnir eru 4 nevndar-fundir síðan seinasta aðal-fundin. Hin 25.mai og 14. desember 2002 og 5. februar og 19 marts í ár. Serstøk mál, ið nevndin hevur viðgjørt eru gamla málið í Sandvíkum, ið opinbart er endaligt avgreitt. Málið hevur verið til kanningar hjá lögtingsins umøds-manni, ið sigur seg ikki kunna viðgera fyrisitingarlig mál uttan fyri heimastýris-lógina. Yviriðringarnevndin er eftir hesum at døma uttan fyri føroyska fyrisitingarlóg-gávu, men undir danska dómsvaldinum og løgála-ráðnum.

Annað mál er friðing av mølini í Fámjin. Yviriðringarnevndin sigur í nið-urstöðini frá 30. januar í ár, at ein samd nevnd staðfesti úrskurðin hjá friðingar-nevndini fyri Suðuroyar sýslu, at "friðing av fe-lagsmølini – strondini – í Fámjin, ikki verður gegin á møti". Sagt verður, "at umrødda tøka av gróti úr strondini í Fámjin, ikki skemmur natúruna og heldur ikki ger nakran skaða.

Nevndin er samd, at talan ikki er um sermerkt landslag, sum fer fyri skeyti, um nakað av malagróti verður tikið i mølini. Sumuleiðis er nevnd-in samd, at umrødda økið ikki hevur visindaligt ella soguligt virði, vakurleika ella sereygkennis, og tí ikki kan friðast sambært § 6 í lóg nr. 48 frá 9.juli 1970."

Avgerðin er sera óheppin og kann hava við sær prece-dens í øðrum líknandi mál-um. Skriv kann sendast til kommununa, at hon sjálv tekur stig til at friða mølina. Hetta kann gerast sambært byggi- og býarskipanarlóg-ini, har økið verður lagt út til "frilendi" og at serstakar treytir verða settar í byggi-samtyktina.

Ársfundurin hjá norður-lendsku náttúruverndarfe-løgunum varð í ár fyriskip-aður av Danmarks Natur-fredningsforening í viku-skiftinum 16. til 18. august.

Umsókn um stuðul til ferðina varð send Oljumála-stýrinum, men ikki gingin á møti orsakað at freistin at søkja var úti 1. mars. Síðan varð umsókn send Norður-landahúsinum, ið hevði litla játtan tøka, og fingi vit har 2.700 krónur í stuði.

Kári fór á fundin, ið varð skipaður við leigaðum bussu til Kasturp floghavn har tikið varð imøti norðurlendsku umboðunum.

Leiðin gekk síðan suður eftir til Avnø og økið kring stórt vaðøki, har nógvur vað- og rovfuglur heldur til fyri-uttan heilt nógvur kópur. Leiðin gekk víðari við ferju til Langeland har grunnurin Danmarks Naturfond undir Steigiein "Nýggj kós fyri norðanlond" skal evaluerast fjóra hvørt ár, og skal hetta m.a. gerast sambært Árhus-konventionini við kunning til NGO-feløginu um hvussu framtíðar samstarv er ætlað.

FNU hevði fingið í skránnu viðger av uppskoti, at norðarlondini Grønland, Ísland og Føroyar kundu skipast sum fordømi innan burðardygga menning, part-vís vegna einháttaða støðu sum fiskivinnuutjóðir og partvís at indnaðar- og bú-setingarmynstrið var sam-barligt - eftir geografisku umstöðunum.

Uppskotið varð væl móttikið við áheitan at gera meira móivsa ætlan til komandi fundin.

Fundurin varð skipaður í tveimum har seinraparturin 16. august var hildin í stóra salinum á Skovsgaard, og annar parturin á Æbelø, ið er friðað oyggi norður úr Fyn.

Á Skovsgaard løgdu ein-

støku londini stutt fram um týdningarmikil mál og upp-gávur síðan fundin í Íslandi.

Serstakt varð, at Grønland hevur fingið náttúruvernd-arfelagið UPPIK (snjóugla) sett á stovn.

Endamál felagsins er (í stuttum) at virka fyri vernd og burðardyggari gagnnýtslu av grønlandsku náttúru- og landslagsvirðunum. Formað-urin Jens Peter Lange greiddi m.a. frá, at trupult var at fáa folk at skilja týðningin í náttúruvernd. Fólk eru aft-urhaldandi fyri slíkari umhvørvisvernd og hómast enn nakað av tíðini frá Greenpeace og teirra aktivi-tetum í Grønlandi.

Aðrir trupulleikar eru partvís at bæði dansk og grønlandskt mál skal nýttast, og partvís at eingi fyrilit verða tikin fyri náttúru-tilfeinginum. Nógvir og skjóttir bátar eru til, nógvur byrsur, og alt verður skotið. Reinsdýrakovtur eru settar við tí úrslitið, at nógvur fuglur er skotin.

Við UPPIK eru nú náttúru-verndarfeløg í øllum norðan-londum.

Evni, ið viðgjørð vóru á Æbelø var m.a. burðardygg menning og royndir frá al-tjóða og lokalum átøkum, samt felags stig í samband við fundin í Johannesburg.

Gjørt varð felags skriv, ið varð sent 19. august, til norðurlendsku umhvørvis-málaráðharrarnar, ið høvdu fyrireikandi fund í Trond-hjem 21- og 22 august. Heitt varð á fundin at fremja nakað í verki, tá gjordar eru greiningar, kanningar og frágreiðingar í ríkiligt mát.

Stategiín "Nýggj kós fyri norðanlond" skal evaluerast fjóra hvørt ár, og skal hetta m.a. gerast sambært Árhus-konventionini við kunning til NGO-feløginu um hvussu framtíðar samstarv er ætlað.

FNU hevði fingið í skránnu viðger av uppskoti, at norðarlondini Grønland, Ísland og Føroyar kundu skipast sum fordømi innan burðardygga menning, part-vís vegna einháttaða støðu sum fiskivinnuutjóðir og partvís at indnaðar- og bú-setingarmynstrið var sam-barligt - eftir geografisku umstöðunum.

Uppskotið varð væl móttikið við áheitan at gera meira móivsa ætlan til komandi fundin.

Fundurin varð skipaður í tveimum har seinraparturin 16. august var hildin í stóra salinum á Skovsgaard, og annar parturin á Æbelø, ið er friðað oyggi norður úr Fyn.

Á Skovsgaard løgdu ein-

lige for os færingar, selv om vores nationale hals til tider kan afstedkomme ret så voldsomme hosteanfald.

Tá ið eg hevði sagt hetta, gjørdist ófriðarligt í áhoyr-araðfjöldini, og dirigenturin fór upp á røðarapallin og rópti: Hold så op med det bavl og sludder om velsign-

Frá aðalfundinum 12.apríl

Nýggi nevnd varð vald og skipaði hon seg við Erling Simonsen sum formanni. Hinir nevndarlímimir eru Eyð-un Lauritsen, Saltangará, Brynjálvur Nattestad, Miðvágur, og Jóhan Christiansen og Hans Ellefsen, Tórshavn. Nýggir tiltakslímir eru Kári Thomsen og Oddmar J. Samuelsen, Tórshavn.

sum heild. Stórmálið hjá íslendingum er Kahránjúkar-verkætlanin, og bleiv í tí sambandi gjørd felags sam-tykt, ið tók undir við niður-støðuni hjá Statens Direkto-rat for Arealplanlægging, at verkætlanin ikki kundi góð-kennast vegna stóra skaðan hetta vildi hava við sær á náttúruna.

Niðurstøðan hjá stovninum bleiv seinri frá einkisgjørd av umhvørvis-málaráðharranum og við fylgdning undirtøku av Al-tinginum.

Norska náttúruverndar-felagið gjørdi uppskot til felagsskriv til mótmæli til Ensku stjórnina, at man haðani í stundini gáv boð um at støða øllum útlátum at m.a. technetium-99 frá Sellafield. Radioaktiva dálk-ingin fer út í Norðsjögvin, fram við donsku, svensku og norsku strendunum, og sæst eisini í Barensthavinum og á Svalbard. Evnið sæst m.a. í tara og skjeljadjórum og er fleirfaldað síðan 1994.

Innihaldið er í løtuni yvir samt felags stig í samband við fundin í Johannesburg. Gjørt varð felags skriv, ið varð sent 19. august, til norðurlendsku umhvørvis-málaráðharrarnar, ið høvdu fyrireikandi fund í Trond-hjem 21- og 22 august. Heitt varð á fundin at fremja nakað í verki, tá gjordar eru greiningar, kanningar og frágreiðingar í ríkiligt mát. Stategiín "Nýggj kós fyri norðanlond" skal evaluerast fjóra hvørt ár, og skal hetta m.a. gerast sambært Árhus-konventionini við kunning til NGO-feløginu um hvussu framtíðar samstarv er ætlað.

FNU hevði fingið í skránnu viðger av uppskoti, at norðarlondini Grønland, Ísland og Føroyar kundu skipast sum fordømi innan burðardygga menning, part-vís vegna einháttaða støðu sum fiskivinnuutjóðir og partvís at indnaðar- og bú-setingarmynstrið var sam-barligt - eftir geografisku umstöðunum.

Uppskotið varð væl móttikið við áheitan at gera meira móivsa ætlan til komandi fundin.

Fundurin varð skipaður í tveimum har seinraparturin 16. august var hildin í stóra salinum á Skovsgaard, og annar parturin á Æbelø, ið er friðað oyggi norður úr Fyn.

Á Skovsgaard løgdu ein-

lige for os færingar, selv om vores nationale hals til tider kan afstedkomme ret så voldsomme hosteanfald.

Tá ið eg hevði sagt hetta, gjørdist ófriðarligt í áhoyr-araðfjöldini, og dirigenturin fór upp á røðarapallin og rópti: Hold så op med det bavl og sludder om velsign-

vøra er vistfrøðiligt fram-leidd.

Í Noreg hava góð 10.000 fólk sett bilin frá sær annan hvønn dag, og nýta tey tá súklu ella ganka. Hetta fyri m.a. at avmarka útlátið av vakstrarhúsgassum.

Fundurin var í allar mátar sera væl fyriskipaður og heppnaðist sum ætlað. Næsti fundur verður í Helsinki hjá Finlands Naturskysdsforbund í døgnum 15-17 august 2003. Stuðul er játtaður 3.mars í ár uppá 9,950 kr til luttøku á fundinum. Havast skal í huga at Føroyar standa fyri at verða vertir ár 2004.

Onnur mál nevndin ar-beiðir við er skipan av tjóðgarði, og eru tvey øki funnin annað norður/vestur Streymoy og annað Hvann-hagi og økið haðani til Nes í Hvalba. Uppávan er ar-beiðskrevjandi men tó eitt stig rétta vegin. Vøtnini eru uppmáld og væl av skrivligum tilfari finnist. Hugsað hevur verið um uppskot at friða øll vøtn í landinum.

Talan er um at fáa gjørt heimasiðu, ið má sigast at verða avgjørt uppá stítt pláss. Spurningurin er bert hvør tekur stig at gera nakað við málið.

Fleiri serstakar hendingar hava verið uppi og vent í fjølmjóðlunum seinru tíðina.

FNU hevur markera seg kanska meira enn vanligt í útvarpi, sjónvarpi og fjøl-mjóðlum. Nevnast skal kon-struktiva tiltakið hjá Erling Simonsen at konvertera bilin hjá sær til rapsojlu, verk-ætlan til uppsetan av sólkýk-num á Vestmanna skúla, og annars tiltøk millum fólk og skúlaungdóm at arbeiða meira miðivist við umhvør-ismálum. Vestmenningar ar-beiða við uppsetan av vindmyllum, spillorka frá brennistøðini í Leirvík verður brúkt til turking, og aðrar skilagðingar verkætlanir eru í umbúnda.

Samanumtikið heppnaðist árið væl, men nógv meira orka og skipan av uppgávu-num millum nevndarlímir eigur at verða nakað, ið skal takast á álvara, so mál og uppgávur ikki draga út í langdrag.

Í Finlandi er vistfrøðin við at vinna fram. "Vistfrøðiligt fótspor", verður sagt um felags átekning ella merki, ið skal verða tryggin fyri um

so - vaknaði eg.

Snar stóð tá við báðum forbeinunum á songar-stokkinum og sleikti mær um kjálkan, har sum eg í dreymi varð sligin.

Jú, Jógvan, Pætur er ein lógin snigil og eitt góðdýr."

Kona tín